

KOMISSION ASETUS (EU) 2023/1066,
annettu 1 päivänä kesäkuuta 2023,
Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 101 artiklan 3 kohdan soveltamisesta tutkimus- ja kehityssopimusten tiettyihin ryhmiin

(ETA:n kannalta merkityksellinen teksti)

EUROOPAN KOMISSIO, joka

ottaa huomioon Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen,

ottaa huomioon perustamissopimuksen 85 artiklan 3 kohdan soveltamisesta sopimusten, päätösten ja yhdenmukaistettujen menettelytapojen ryhmiin 20 päivänä joulukuuta 1971 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 2821/71 ⁽¹⁾ ja erityisesti sen 1 artiklan 1 kohdan b alakohdan,

on julkaissut tämän asetuksen luonnoksen ⁽²⁾,

on kuullut kilpailunrajoituksia ja määräävää markkina-asemaa käsittelevää neuvoa-antavaa komiteaa,

sekä katsoo seuraavaa:

- (1) Asetuksen (ETY) N:o 2821/71 mukaisesti komissiolla on toimivalta asetuksia antamalla soveltaa perussopimuksen 101 artiklan 3 kohtaa tiettyihin 101 artiklan 1 kohdassa tarkoitettujen sellaisten sopimusten, päätösten ja yhdenmukaistettujen menettelytapojen ryhmiin, joiden tarkoituksena on tuotteiden, teknologioiden tai menetelmien tutkimus tai kehittäminen niiden teolliseen soveltamiseen asti ja tällaisen toiminnan tulosten hyödyntäminen, mukaan lukien teollis- ja tekijänoikeuksia koskevat määräykset.
- (2) Perussopimuksen 179 artiklan 2 kohdassa kehotetaan unionia edistämään yrityksiä, pienet ja keskisuuret yritykset mukaan luettuina, niiden korkealaatuiseen tutkimukseen ja teknologiseen kehittämiseen liittyvissä toimissa ja tukemaan niiden pyrkimyksiä keskinäiseen yhteistyöhön. Yritysten välinen yhteistyö tutkimus- ja kehitystyössä voi osaltaan auttaa saavuttamaan Euroopan vihreän kehityksen ohjelman ⁽³⁾ tavoitteet.
- (3) Komission asetuksessa (EU) N:o 1217/2010 ⁽⁴⁾ määritellään tutkimus- ja kehityssopimusten ryhmät, joiden komissio katsoo yleensä täyttävän perussopimuksen 101 artiklan 3 kohdassa määrätyt edellytykset. Asetuksen voimassaolo päättyy 30 päivänä kesäkuuta 2023. Koska asetuksen soveltamisesta saatu kokemus on kaiken kaikkiaan myönteistä ja ottaen huomioon asetuksen arvioinnin tulokset, on aiheellista antaa uusi ryhmäpoikkeusasetus.
- (4) Tämän asetuksen tarkoituksena on helpottaa tutkimus- ja kehitystyötä suojellen samanaikaisesti tehokkaasti kilpailua. Tämän asetuksen tarkoituksena on myös riittävän oikeusvarmuuden tarjoaminen yrityksille. Näihin tavoitteisiin pyrittäessä olisi otettava huomioon tarve yksinkertaistaa mahdollisimman paljon hallinnollista valvontaa ja oikeudellisia puitteita.

⁽¹⁾ EYVL L 285, 29.12.1971, s. 46.

⁽²⁾ EUVL C 120, 15.3.2022, s. 9.

⁽³⁾ Komission tiedonanto Euroopan parlamentille, Eurooppa-neuvostolle, neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle ja alueiden komitealle – Euroopan vihreän kehityksen ohjelma (COM(2019)640 final).

⁽⁴⁾ Komission asetus (EU) N:o 1217/2010, annettu 14 päivänä joulukuuta 2010, Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 101 artiklan 3 kohdan soveltamisesta tutkimus- ja kehityssopimusten tiettyihin ryhmiin (EUVL L 335, 18.12.2010, s. 36).

- (5) Markkinavoiman jäädessä tietyn rajan alle perussopimuksen 101 artiklan 3 kohdan soveltamisen kannalta voidaan yleensä olettaa, että tutkimus- ja kehityssopimusten myönteiset vaikutukset ylittävät kilpailuun kohdistuvat kielteiset vaikutukset.
- (6) Perussopimuksen 101 artiklan 3 kohdan soveltamiseksi asetuksia antamalla ei ole tarpeen määritellä sopimuksia, jotka voivat kuulua perussopimuksen 101 artiklan 1 kohdan soveltamisalaan. Arvioitaessa yksittäisiä sopimuksia perussopimuksen 101 artiklan 1 kohdan perusteella on otettava huomioon useita tekijöitä, erityisesti merkityksellisten markkinoiden rakenne.
- (7) On todennäköisempää, että yhteistyö yhteisessä tai maksetussa tutkimus- ja kehitystyössä sekä tulosten hyödyntämisessä edistää teknistä ja taloudellista kehitystä, jos sopimuspuolet tuovat yhteistyöhön toisiaan täydentäviä taitoja, omaisuuseriä tai toimintoja.
- (8) Kuluttajien voidaan odottaa hyötyvän tutkimus- ja kehitystyön laajenemisesta ja tehostumisesta siten, että markkinoille tulee uusia tai parannettuja tuotteita, teknologioita tai prosesseja, tällaisten tuotteiden, teknologioiden tai prosessien markkinoille tuominen nopeutuu, tai uusien tai parannettujen tuotteiden, teknologioiden tai prosessien johdosta hinnat alenevat.
- (9) Tulosten yhteinen hyödyntäminen voi tapahtua eri muodoissa ja liittyä esimerkiksi tuotteiden tuotantoon ja jakeluun, teknologian tai prosessien soveltamiseen tai teollis- ja tekijänoikeuksien luovuttamiseen tai lisensointiin tai tällaisessa tuotannossa tai soveltamisessa tarvittavan taitotiedon välittämiseen tavalla, joka edistää merkittävästi teknistä tai taloudellista kehitystä.
- (10) Jotta tässä asetuksessa säädetty poikkeus olisi perusteltu, yhteisen hyödyntämisen olisi koskettava sellaisia tuotteita (tavarat ja palvelut mukaan lukien), teknologioita tai prosesseja, joiden kohdalla tutkimus- ja kehitystyön tulosten käyttö on välttämätöntä.
- (11) Lisäksi kaikkien sopimuspuolten olisi sovittava tutkimus- ja kehityssopimuksessa, että yhteisen tutkimus- ja kehitystyön lopulliset tulokset, mukaan lukien mahdolliset teollis- ja tekijänoikeudet ja taitotieto, ovat rajoituksetta niiden kaikkien käytettävissä jatkotutkimusta ja -kehitystä sekä hyödyntämistä varten heti kun lopulliset tulokset ovat saatavilla. Mahdollisuutta käyttää tuloksia jatkotutkimusta ja -kehitystä varten ei yleensä pitäisi rajoittaa. Kun sopimuspuolet tämän asetuksen mukaisesti rajoittavat hyödyntämisoikeuksiaan, erityisesti kun ne erikoistuvat hyödyntämisen yhteydessä, tulosten käyttöä hyödyntämistarkoituksessa voidaan kuitenkin rajoittaa vastaavasti. Jos tutkimus- ja kehitystyöhön osallistuu akateemisia laitoksia, tutkimuslaitoksia taikka sellaisia yrityksiä, jotka tarjoavat tutkimus- ja kehitystyötä kaupallisena palveluna eivätkä tavallisesti osallistu tulosten hyödyntämiseen, voidaan lisäksi sopia tutkimus- ja kehitystyön tulosten käyttämisestä ainoastaan jatkotutkimusta ja -kehitystä varten.
- (12) Sopimuspuolet voivat osallistua tutkimus- ja kehitystyötä koskevaan yhteistyöhönsä erisuuruisilla panoksilla valmiuksiensa ja kaupallisten tarpeidensa mukaisesti. Sopimuspuolten panosten arvon tai luonteen erilaisuuden huomioimiseksi ja hyödyntämiseksi tutkimus- ja kehityssopimuksessa, johon sovelletaan tässä asetuksessa vahvistettua poikkeusta, voidaan sen vuoksi määrätä, että yksi sopimuspuoli maksaa toiselle sopimuspuolelle korvausta siitä, että se saa käyttää tuloksia jatkotutkimusta ja -kehitystä tai hyödyntämistä varten. Korvaus ei kuitenkaan saisi olla niin suuri, että se käytännössä estää tulosten käytön.
- (13) Kun tutkimus- ja kehityssopimuksessa ei määrätä tulosten yhteisestä hyödyntämisestä, sopimuspuolten olisi sovittava tutkimus- ja kehityssopimuksessa, että ne antavat toisilleen oikeuden käyttää toistensa jo olemassa olevaa taitotietoa, jos kyseinen taitotieto on muille sopimuspuolille välttämätöntä tulosten hyödyntämiseksi. Mahdollisesti perittävä korvaus (esimerkiksi lisenssimaksu) ei saisi olla niin suuri, että se käytännössä estää muita sopimuspuolia käyttämästä taitotietoa.

- (14) Tässä asetuksessa vahvistetun poikkeuksen olisi rajoitettava sellaisiin tutkimus- ja kehityssopimuksiin, jotka eivät anna yrityksille mahdollisuutta poistaa kilpailua merkittävältä osalta kyseisten tuotteiden, teknologioiden tai prosessien markkinoita. Siksi on välttämätöntä sulkea ryhmäpoikkeuksen piiristä sellaisten kilpailijoiden väliset sopimukset, joiden yhteenlaskettu osuus niiden tuotteiden, teknologioiden tai prosessien markkinoilla, joita voidaan parantaa tai jotka voidaan korvata tutkimus- ja kehitystyön tuloksilla, ylittää sopimuksen tekohehkellä tietyn tason.
- (15) Kun yksi sopimuspuoli rahoittaa useita kilpailijoiden toteuttamia tutkimus- ja kehityshankkeita, jotka koskevat samoja tuotteita, teknologioita tai prosesseja, ei voida sulkea pois mahdollisuutta, että kilpailunvastaisia markkinoilta sulkevia vaikutuksia voi syntyä, erityisesti jos kyseinen sopimuspuoli saa yksinoikeuden tulosten hyödyntämiseen suhteessa kolmansiin osapuoliin. Näin ollen tässä asetuksessa vahvistettuun poikkeukseen perustuva etu olisi maksettua tutkimus- ja kehitystyötä koskevien sopimusten osalta rajattava sopimukseen, joiden kohdalla toisiinsa liittyvien sopimusten kaikkien sopimuspuolten eli rahoittavan sopimuspuolen ja kaikkien tutkimus- ja kehitystyötä tekevien sopimuspuolten yhteenlaskettu markkinaosuus ei ylitä tiettyä tasoa.
- (16) Tässä asetuksessa vahvistetulle poikkeukselle ei kuitenkaan pitäisi asettaa markkinaosuusrajaa tapauksissa, joissa tutkimus- ja kehityssopimuksen sopimuspuolet eivät ole kilpailevia yrityksiä sopimuksesta johtuvilla tuotteilla, teknologioilla tai prosesseilla parannettavissa, vaihdettavissa tai korvattavissa olevien tuotteiden, teknologioiden tai prosessien markkinoilla. Tähän sisältyvät esimerkiksi sopimukset, jotka liittyvät täysin uutta kysyntää luovien tuotteiden, teknologioiden tai prosessien kehittämiseen tai tutkimus- ja kehitystyöhön, joka ei liity läheisesti tiettyyn tuotteeseen, teknologiaan tai prosessiin tai joka ei vielä tähtää tiettyyn tavoitteeseen.
- (17) Ei ole olemassa ennako-olettamaa, että tutkimus- ja kehityssopimukset joko kuuluvat perussopimuksen 101 artiklan 1 kohdan soveltamisalaan tai että ne eivät täytä 101 artiklan 3 kohdan edellytyksiä, kun tässä asetuksessa vahvistettu markkinaosuuden kynnyсарvo ylittyy tai muut tämän asetuksen edellytykset eivät täyty. Tällaisissa tapauksissa on tarpeen arvioida kyseinen tutkimus- ja kehityssopimus erikseen perussopimuksen 101 artiklan näkökulmasta.
- (18) Jotta turvataan tehokas kilpailu yhteisen tai maksetun tutkimus- ja kehitystyön tulosten yhteisen hyödyntämisen aikana, olisi säädettävä, että ryhmäpoikkeuksen soveltaminen päättyy, jos sopimuspuolten yhteenlaskettu markkinaosuus tutkimus- ja kehitystyössä syntyneiden tuotteiden, teknologioiden tai prosessien markkinoilla ylittää tietyn tason. Poikkeuksen soveltamisen olisi kuitenkin jatkettava sopimuspuolten markkinaosuuksista riippumatta määrätyn ajan yhteisen hyödyntämisen alkamisesta, jotta markkinaosuuksilla olisi aikaa vakiintua, erityisesti kokonaan uuden tuotteen markkinoille tuomisen jälkeen, ja jotta voidaan taata tietty vähimmäisaika investointien kuolettamista varten.
- (19) Tässä asetuksessa vahvistettua poikkeusta ei tulisi soveltaa sopimukseen, joiden sisältämät rajoitukset eivät ole tutkimus- ja kehityssopimuksen aikaansaamien myönteisten vaikutusten kannalta välttämättömiä. Sopimuspuolten markkinaosuudesta riippumatta tämän asetuksen mukaista poikkeusta ei periaatteessa pitäisi soveltaa sopimukseen, joihin sisältyy tietynlaisia vakavia kilpailunrajoituksia, joilla esimerkiksi rajoitetaan sopimuspuolten oikeutta harjoittaa tutkimus- ja kehitystoimintaa sopimukseen liittymättömällä alalla, vahvistetaan kolmansilta osapuolilta perittäviä hintoja, rajoitetaan tuotantoa tai myyntiä ja rajoitetaan yhteisessä tai maksetussa tutkimus- ja kehitystyössä syntyneiden tuotteiden, teknologioiden tai prosessien passiivista myyntiä. Käyttöalaa koskevia rajoituksia ei tässä yhteydessä katsota tuotannon tai myynnin rajoituksiksi eikä alue- tai asiakasrajoituksiksi.
- (20) Markkinaosuudelle asetetut kynnyсарvot, tiettyjen sopimusten rajaaminen poikkeuksen ulkopuolelle ja tässä asetuksessa säädetyt edellytykset varmistavat yleensä sen, että sopimuspuolet eivät voi poistaa kilpailua kyseessä olevien tuotteiden, teknologioiden tai prosessien markkinoiden merkittävältä osalta ryhmäpoikkeuksen soveltamisalaan kuuluvilla sopimuksilla.
- (21) Sopimukset sellaisten yritysten välillä, jotka eivät ole kilpailevia toimittajia tutkimus- ja kehitystyön tuloksilla parannettavissa, vaihdettavissa tai korvattavissa olevien tuotteiden, teknologioiden tai prosessien markkinoilla ja jotka täyttävät tässä asetuksessa säädetyt edellytykset, poistavat tehokkaan innovointikilpailun ainoastaan poikkeuksellisissa olosuhteissa. Tämän vuoksi on tarkoituksenmukaista sallia tällaisille sopimuksille tässä

asetuksessa vahvistetusta poikkeuksesta johtuva etu markkinaosuudesta riippumatta ja puuttua poikkeustapauksiin peruuttamalla niiltä tässä asetuksessa vahvistetusta poikkeuksesta johtuva etu. Tällaisille sopimuksille tällä asetuksella myönnetty poikkeus ei rajoita sellaisten tutkimus- ja kehityssopimusten kilpailuvaikutusten arviointia, jotka eivät täytä tässä asetuksessa säädettyjä edellytyksiä tai joiden osalta tässä asetuksessa vahvistettuun poikkeukseen perustuva etu on peruutettu.

- (22) Tässä asetuksessa olisi kuvattava tyypillisiä tilanteita, joissa voidaan katsoa aiheelliseksi peruuttaa tässä asetuksessa vahvistetusta poikkeuksesta johtuva etu neuvoston asetuksen (EY) N:o 1/2003 ⁽⁶⁾ 29 artiklan nojalla.
- (23) Koska tutkimus- ja kehityssopimukset ovat usein luonteeltaan pitkäaikaisia, erityisesti yhteistyön ulottuessa tulosten hyödyntämiseen, tämän asetuksen voimassaoloajaksi olisi säädettävä 12 vuotta,

ON HYVÄKSYNYT TÄMÄN ASETUKSEN:

1 artikla

Määritelmät

1. Tässä asetuksessa tarkoitetaan
 - 1) 'tutkimus- ja kehityssopimuksella' vähintään kahden sopimuspuolen tekemää sopimusta ehdoista, joiden mukaisesti sopimuspuolet harjoittavat yhtä tai useampaa seuraavista toiminnoista:
 - a) sopimustuotteita tai sopimusteknologioita koskeva yhteinen tutkimus- ja kehitystyö, johon
 - i) ei sisälly kyseisen tutkimus- ja kehitystyön tulosten yhteistä hyödyntämistä, tai
 - ii) sisältyy kyseisen tutkimus- ja kehitystyön tulosten yhteistä hyödyntämistä;
 - b) sopimustuotteita tai sopimusteknologioita koskeva maksettu tutkimus- ja kehitystyö, johon
 - i) ei sisälly kyseisen tutkimus- ja kehitystyön tulosten yhteistä hyödyntämistä, tai
 - ii) sisältyy kyseisen tutkimus- ja kehitystyön tulosten yhteistä hyödyntämistä;
 - c) samojen sopimuspuolten välisen aikaisemman, a alakohdan mukaista tutkimus- ja kehitystyötä koskeneen sopimuksen perusteella harjoitetun, sopimustuotteita tai sopimusteknologioita koskeneen tutkimus- ja kehitystyön tulosten yhteinen hyödyntäminen;
 - d) samojen sopimuspuolten välisen aikaisemman, b alakohdan mukaista tutkimus- ja kehitystyötä koskeneen sopimuksen perusteella harjoitetun, sopimustuotteita tai sopimusteknologioita koskeneen tutkimus- ja kehitystyön tulosten yhteinen hyödyntäminen;
 - 2) 'sopimuksella' yritysten välistä sopimusta, yritysten yhteenliittymän päätöstä tai yhdenmukaistettua menettelytapaa;
 - 3) 'tutkimus- ja kehitystyöllä' toimintaa, jonka tarkoituksena on tuotteita, teknologioita tai prosesseja koskevan taitotiedon hankkiminen, teoreettisen analyysin suorittaminen, järjestelmällinen tutkimus tai kokeilu, mukaan lukien koetuotanto ja demonstrointitoteutusten tuotanto, tuotteiden tai prosessien tekninen testaus, tarvittavien laitteistojen luominen demonstrointimittakaavaan saakka sekä teollis- ja tekijänoikeuksien hankkiminen tuloksiin;
 - 4) 'tuotteella' tavaraa tai palvelua, mukaan lukien sekä välituotteet tai -palvelut että lopputuotteet tai -palvelut;
 - 5) 'sopimusteknologialla' yhteisen tai maksetun tutkimus- ja kehitystyön tuloksena syntyvää teknologiaa tai prosessia;

⁽⁶⁾ Neuvoston asetus (EY) N:o 1/2003, annettu 16 päivänä joulukuuta 2002, perustamissopimuksen 81 ja 82 artiklassa vahvistettujen kilpailusääntöjen täytäntöönpanosta (EYVL L 1, 4.1.2003, s. 1).

- 6) 'sopimustuotteella' yhteisestä tai maksetusta tutkimus- ja kehitystyöstä syntyvää tai sopimusteknologioita käyttäen tuotettua tuotetta;
- 7) 'tulosten hyödyntämisellä' sopimustuotteiden tuotantoa tai jakelua, sopimusteknologioiden soveltamista, teollis- ja tekijänoikeuksien luovuttamista tai lisensointia tai tällaisen tuotannon, jakelun tai soveltamisen vaatiman taitotiedon välittämistä;
- 8) 'teollis- ja tekijänoikeuksilla' teollisoikeuksia, kuten patenteja ja tavaramerkkejä, sekä tekijänoikeuksia ja lähioikeuksia;
- 9) 'taitotiedolla' sellaisten käytännön tietojen kokonaisuutta, joka on kokemusten ja testien tulosta ja
 - a) 'salaista', eli ei yleisesti tunnettua eikä helposti saatavilla;
 - b) 'olennaista', eli tärkeää ja hyödyllistä sopimustuotteiden tuotannon tai sopimusteknologian soveltamisen kannalta; ja
 - c) 'yksilöityä', eli kuvailtu riittävän kattavasti, jotta salaisuuden ja olennaisuuden vaatimusten täyttyminen voidaan todentaa;
- 10) 'yhteisellä' tutkimus- ja kehityssopimuksen yhteydessä toimintoja, joihin liittyvät tehtävät
 - a) suorittaa yhteinen ryhmä, organisaatio tai yritys;
 - b) on yhteisesti annettu kolmannen osapuolen suoritettaviksi; tai
 - c) jaetaan sopimuspuolille tutkimus- ja kehitystyön tai hyödyntämisen yhteydessä tapahtuvan erikoistumisen perusteella;
- 11) 'erikoistumisella tutkimus- ja kehitystyön yhteydessä' sitä, että kukin sopimuspuoli osallistuu tutkimus- ja kehityssopimuksen piiriin kuuluviin tutkimus- ja kehitystoimintoihin, ja ne jakavat tutkimus- ja kehitystyön keskenään tarkoituksenmukaiseksi katsomallaan tavalla; tämä ei koske maksettua tutkimus- ja kehitystyötä;
- 12) 'erikoistumisella hyödyntämisen yhteydessä' sitä, että sopimuspuolet jakavat keskenään yksittäiset tehtävät, kuten tuotannon ja jakelun, tai asettavat toisilleen rajoituksia, jotka koskevat tulosten hyödyntämistä, esimerkiksi tiettyjen alueiden, asiakkaiden tai käyttöalojen suhteen; tämä kattaa myös tilanteen, jossa ainoastaan yksi sopimuspuoli tuottaa ja jakelee sopimustuotteita tai soveltaa sopimusteknologioita toisten sopimuspuolten myöntämän yksinoikeudellisen lisenssin perusteella;
- 13) 'maksetulla tutkimus- ja kehitystyöllä' tutkimus- ja kehitystyötä, jonka yksi sopimuspuoli suorittaa ja rahoittava sopimuspuoli rahoittaa;
- 14) 'rahoittavalla sopimuspuolella' sopimuspuolta, joka rahoittaa maksetun tutkimus- ja kehitystyön hoitamatta itse lainkaan tutkimus- ja kehitystyöhön liittyviä toimintoja;
- 15) 'kilpailevalla yrityksellä' todellista tai mahdollista kilpailijaa;
 - a) 'todellisella kilpailijalla' yritystä, joka tarjoaa tuotetta, teknologiaa tai prosessia, jota voidaan parantaa sopimustuotteella tai sopimusteknologialla tai joka voidaan vaihtaa sopimustuotteeseen tai sopimusteknologiaan tai korvata sillä merkityksellisillä maantieteellisillä markkinoilla;
 - b) 'mahdollisella kilpailijalla' yritystä, jolla ilman tutkimus- ja kehityssopimusta olisi realistiset edellytykset eikä pelkästään teoreettinen mahdollisuus todennäköisesti toteuttaa enintään kolmen vuoden kuluessa välttämättömät lisäinvestoinnit tai kantaa tarvittavat kustannukset sellaisen tuotteen, teknologian tai prosessin tarjoamiseksi, jota voidaan parantaa sopimustuotteella tai sopimusteknologialla tai joka voidaan vaihtaa sopimustuotteeseen tai sopimusteknologiaan tai korvata sillä merkityksellisillä maantieteellisillä markkinoilla;

- 16) 'merkityksellisillä tuotemerkkinoilla' sellaisten tuotteiden merkityksellisiä markkinoita, joita voidaan parantaa sopimustuotteilla tai jotka voidaan korvata sopimustuotteilla tai vaihtaa niihin;
- 17) 'merkityksellisillä teknologiamarkkinoilla' sellaisten teknologioiden tai prosessien merkityksellisiä markkinoita, joita voidaan parantaa sopimusteknologioilla tai jotka voidaan korvata sopimusteknologioilla tai vaihtaa niihin;
- 18) 'aktiivisella myynnillä' kaikkea muuta myyntiä kuin passiivista myyntiä;
- 19) 'passiivisella myynnillä' myyntiä, tuotteiden jakelu asiakkaalle mukaan luettuna, joka perustuu yksittäisten asiakkaiden oma-aloitteisiin pyyntöihin ilman, että myynti on käynnistetty olemalla aktiivisesti yhteydessä kyseiseen asiakkaaseen, asiakasryhmään tai alueeseen, ja mukaan lukien myynti, joka on tulosta osallistumisesta julkisiin tarjouskilpailuihin tai vastaamisesta yksityisiin tarjouspyyntöihin.

2. Tässä asetuksessa käsitteisiin 'yritys', 'sopimuspuoli' ja 'osapuoli' sisältyvät myös niihin sidossuhteessa olevat yritykset. 'Sidossuhteessa olevilla yrityksillä' tarkoitetaan

- 1) yrityksiä, joissa tutkimus- ja kehityssopimuksen sopimuspuolella on suoraan tai välillisesti yksi tai useampi seuraavista oikeuksista tai valtuuksista:
 - a) valtuudet käyttää yli puolta äänioikeuksista;
 - b) valtuudet nimittää yli puolet hallintoneuvoston, hallituksen tai yritystä lain mukaan edustavien elinten jäsenistä;
 - c) oikeus johtaa yrityksen liiketoimintaa;
- 2) yrityksiä, joilla on suoraan tai välillisesti yksi tai useampi 1 alakohdassa luetelluista oikeuksista tai valtuuksista tutkimus- ja kehityssopimuksen sopimuspuoleen nähden;
- 3) yrityksiä, joissa 2 alakohdassa tarkoitettulla yrityksellä on suoraan tai välillisesti yksi tai useampi 1 alakohdassa luetelluista oikeuksista tai valtuuksista;
- 4) yrityksiä, joissa tutkimus- ja kehityssopimuksen sopimuspuolella on yhdessä yhden tai useamman 1, 2 tai 3 alakohdassa tarkoitetun yrityksen kanssa tai kahdella tai useammalla viimeksi mainituista yrityksistä yhteisesti on yksi tai useampi 1 alakohdassa luetelluista oikeuksista tai valtuuksista;
- 5) yrityksiä, joissa yksi tai useampi 1 alakohdassa luetelluista oikeuksista tai valtuuksista on yhteisesti
 - a) tutkimus- ja kehityssopimuksen sopimuspuolilla tai niihin sidossuhteessa olevilla 1–4 alakohdassa tarkoitetuilla yrityksillä; tai
 - b) yhdellä tai useammalla tutkimus- ja kehityssopimuksen sopimuspuolella tai yhdellä tai useammalla niihin sidossuhteessa olevalla 1–4 alakohdassa tarkoitettulla yrityksellä ja yhdellä tai useammalla kolmannella osapuolella.

2 artikla

Poikkeus

1. Perussopimuksen 101 artiklan 3 kohdan nojalla perussopimuksen 101 artiklan 1 kohtaa ei sovelleta tutkimus- ja kehityssopimukseen, jollei tämän asetuksen säännöksistä muuta johdu.
2. Edellä 1 kohdassa vahvistettua poikkeusta sovelletaan siltä osin kuin tutkimus- ja kehityssopimukseen sisältyy perussopimuksen 101 artiklan 1 kohdan soveltamisalaan kuuluvia kilpailunrajoituksia.

3. Edellä 1 kohdassa vahvistettua poikkeusta sovelletaan myös sellaisiin tutkimus- ja kehityssopimuksiin, joihin sisältyy määräyksiä teollis- ja tekijänoikeuksien luovuttamisesta tai lisensoinnista yhdelle tai useammalle sopimuspuolelle tai taholle, jonka sopimuspuolet perustavat suorittamaan yhteisen tai maksetun tutkimus- ja kehitystyön tai tulosten yhteisen hyödyntämisen edellyttäen, että kyseiset määräykset liittyvät suoraan sopimuksen täytäntöönpanoon ja ovat sen kannalta välttämättömiä, mutta eivät muodosta sopimuksen päätarkoitusta.

3 artikla

Lopullisten tulosten käyttöoikeus

1. Edellä 2 artiklassa säädettyä poikkeusta sovelletaan tämän artiklan 2, 3 ja 4 kohdassa säädettyin edellytyksin.
2. Tutkimus- ja kehityssopimuksessa on määrättävä, että yhteisen tai maksetun tutkimus- ja kehitystyön lopulliset tulokset ovat täysimääräisesti kaikkien sopimuspuolten käytettävissä jatkotutkimusta ja -kehitystä ja hyödyntämistä varten.
3. Edellä 2 kohdassa säädetyn käyttöoikeuden on täytettävä seuraavat vaatimukset:
 - a) sen on katettava kaikki tuloksena syntyneet teollis- ja tekijänoikeudet ja kaikki tuloksena syntynyt taitotieto;
 - b) se on myönnettävä heti, kun tutkimus- ja kehitystyön tulokset ovat saatavilla.
4. Jos tutkimus- ja kehityssopimuksessa määrätään, että sopimuspuolet maksavat toisilleen korvausta siitä, että ne saavat käyttää tuloksia jatkotutkimusta ja -kehitystä varten tai hyödyntämistä varten, korvaus ei saa olla niin suuri, että se käytännössä estää tulosten käytön.
5. Tutkimuslaitokset, akateemiset laitokset taikka sellaiset yritykset, jotka tarjoavat tutkimus- ja kehitystyötä kaupallisena palveluna eivätkä tavallisesti osallistu tulosten hyödyntämiseen, voivat sopia tulosten käyttämisestä ainoastaan jatkotutkimusta ja -kehitystä varten.
6. Kun sopimuspuolet rajoittavat oikeuksiaan hyödyntää tuloksia tämän asetuksen mukaisesti, erityisesti kun ne erikoistuvat hyödyntämisen yhteydessä, mahdollisuuksia hyödyntää tuloksia voidaan rajoittaa vastaavasti.

4 artikla

Olemassa olevan taitotiedon käyttöoikeudet

1. Jos tutkimus- ja kehityssopimus ei kata tulosten yhteistä hyödyntämistä, 2 artiklassa vahvistettua poikkeusta sovelletaan tämän artiklan 2 ja 3 kohdan mukaisin edellytyksin.
2. Sopimuksessa on määrättävä, että jokaiselle sopimuspuolelle on annettava mahdollisuus käyttää muiden sopimuspuolten olemassa olevaa taitotietoa, jos tällainen taitotieto on välttämätöntä tulosten hyödyntämiseksi.
3. Jos sopimuksessa määrätään, että sopimuspuolet maksavat toisilleen korvausta siitä, että ne saavat käyttää toistensa olemassa olevaa taitotietoa, korvaus ei saa olla niin suuri, että se käytännössä estää tällaisen käytön.

5 artikla

Yhteinen hyödyntäminen

1. Edellä 2 artiklassa säädettyä poikkeusta sovelletaan vain, jos mahdollinen yhteinen hyödyntäminen koskee ainoastaan tuloksia, jotka täyttävät molemmat seuraavista edellytyksistä:
 - a) tulokset ovat välttämättömiä sopimustuotteiden tuotannon tai sopimusteknologioiden soveltamisen kannalta; ja
 - b) tulokset ovat teollis- ja tekijänoikeuksilla suojattuja tai muodostavat taitotiedon.

2. Kun yhden tai useamman sopimuspuolen tehtäväksi on annettu tuottaa sopimustuotteita hyödyntämisen yhteydessä tapahtuvan erikoistumisen perusteella, 2 artiklassa säädettyä poikkeusta sovelletaan, jos kyseisten sopimuspuolten on sopimuksen mukaan täytettävä muilta sopimuspuoilta tulevat sopimustuotteiden toimitustilaukset, paitsi jos jompikumpi seuraavista edellytyksistä täyttyy:

- a) tutkimus- ja kehityssopimuksessa määrätään myös, että jakelun suorittaa yhteinen ryhmä, organisaatio tai yritys tai että se annetaan yhteisesti kolmannen osapuolen tehtäväksi;
- b) sopimuspuolet ovat sopineet, että sopimustuotteita saa jaella ainoastaan niitä tuottava sopimuspuoli.

6 artikla

Markkinaosuuden kynnsarvot ja poikkeuksen kesto

1. Kun vähintään kaksi sopimuspuolta on 1 artiklan 1 kohdan 15 alakohdassa tarkoitettuja keskenään kilpailevia yrityksiä, 2 artiklassa vahvistettua poikkeusta sovelletaan tutkimus- ja kehitystyön keston ajan, jos sopimuksen teko hetkellä

- a) 1 artiklan 1 kohdan 1 alakohdan a ja c alakohdassa tarkoitettujen tutkimus- ja kehityssopimusten tapauksessa sopimuspuolten yhteenlaskettu markkinaosuus merkityksellisillä tuote- ja teknologiamarkkinoilla ei ylitä 25:tä prosenttia; tai
- b) 1 artiklan 1 kohdan 1 alakohdan b ja d alakohdassa tarkoitettujen tutkimus- ja kehityssopimusten tapauksessa rahoittavan sopimuspuolen ja kaikkien niiden sopimuspuolten, joiden kanssa rahoittava sopimuspuoli on tehnyt samoja sopimustuotteita tai sopimusteknologioita koskevan tutkimus- ja kehityssopimuksen, yhteenlaskettu markkinaosuus merkityksellisillä tuote- ja teknologiamarkkinoilla ei ylitä 25:tä prosenttia.

2. Kun sopimuspuolet eivät ole 1 artiklan 1 kohdan 15 alakohdassa tarkoitettuja keskenään kilpailevia yrityksiä, 2 artiklassa vahvistettua poikkeusta sovelletaan tutkimus- ja kehitystyön keston ajan.

3. Sellaisten tutkimus- ja kehityssopimusten osalta, joiden tuloksia hyödynnetään yhteisesti, 2 artiklassa vahvistettua poikkeusta sovelletaan seitsemän vuoden ajan siitä, kun sopimustuotteita tai sopimusteknologioita on ensimmäisen kerran saatettu sisämarkkinoille, jos tämän artiklan 1 tai 2 kohdassa säädetty edellytykset täyttyvät 1 artiklan 1 kohdan 1 alakohdan a tai b alakohdassa tarkoitettujen sopimuksen teko hetkellä. Jotta 1 artiklan 1 kohdan 1 alakohdan c ja d alakohdassa tarkoitettujen tutkimus- ja kehityssopimukset voivat hyötyä tällaisesta pidennetystä poikkeuksesta, tämän artiklan 1 tai 2 kohdassa säädettyjen edellytysten on täyttyttävä 1 artiklan 1 kohdan 1 alakohdan a tai b alakohdassa tarkoitettujen aiemman sopimuksen teko hetkellä.

4. Tämän artiklan 3 kohdassa tarkoitettujen seitsemän vuoden ajanjakson päättymisen jälkeen 2 artiklassa vahvistettua poikkeuksen soveltamista jatketaan niin kauan kuin

- a) 1 artiklan 1 kohdan 1 alakohdan a ja c alakohdassa tarkoitettujen tutkimus- ja kehityssopimusten tapauksessa sopimuspuolten yhteenlaskettu markkinaosuus merkityksellisillä markkinoilla, joille sopimustuotteet tai sopimusteknologiat kuuluvat, ei ylitä 25:tä prosenttia; tai
- b) 1 artiklan 1 kohdan 1 alakohdan b ja d alakohdassa tarkoitettujen tutkimus- ja kehityssopimusten tapauksessa rahoittavan sopimuspuolen ja kaikkien niiden sopimuspuolten, joiden kanssa rahoittava sopimuspuoli on tehnyt samoja sopimustuotteita tai sopimusteknologioita koskevan tutkimus- ja kehityssopimuksen, yhteenlaskettu markkinaosuus merkityksellisillä markkinoilla, joille sopimustuotteet tai sopimusteknologiat kuuluvat, ei ylitä 25:tä prosenttia.

5. Jos sopimuspuolten yhteenlaskettu markkinaosuus ei 3 kohdassa tarkoitettujen seitsemän vuoden jakson lopussa ylitä 4 kohdassa tarkoitettua kynnsarvoa, mutta nousee myöhemmin kyseisen kynnsarvon yläpuolelle, 2 artiklassa vahvistettua poikkeuksen soveltamista jatketaan kahden peräkkäisen kalenterivuoden ajan sen vuoden jälkeen, jona asianomainen markkinaosuuden kynnsarvo ylittyi ensimmäisen kerran.

*7 artikla***Markkinaosuuden kynnysarvojen soveltaminen**

1. Edellä 6 artiklan 1 ja 4 kohdassa säädettyjä markkinaosuuksien kynnysarvoja sovellettaessa noudatetaan tämän artiklan 2, 3 ja 4 kohdan sääntöjä.
2. Markkinaosuudet lasketaan markkinoilla toteutuneen myynnin arvon perusteella tai, jos myynnin arvosta ei ole saatavissa tietoja, markkinoilla toteutuneiden myyntimäärien perusteella. Jos markkinoilla toteutuneita myyntimääriä koskevia tietoja ei ole saatavissa, voidaan käyttää muihin luotettaviin markkinatietoihin, kuten tutkimus- ja kehitysmenoihin tai tutkimus- ja kehitysvalmiuksiin, perustuvia arvioita.
3. Markkinaosuudet lasketaan edellistä kalenterivuotta koskevien tietojen perusteella. Jos edellinen kalenterivuosi ei kuvaa sopimuspuolten tyypillistä asemaa merkityksellisillä markkinoilla, markkinaosuus lasketaan sopimuspuolten kolmen edeltävän kalenterivuoden markkinaosuuksien keskiarvona.
4. Edellä 1 artiklan 2 alakohdan e alakohdassa tarkoitettujen yritysten markkinaosuus jaetaan tasan niiden yritysten kesken, joilla on yksi tai useampi 1 artiklan 2 alakohdan 1 alakohdassa luetelluista oikeuksista tai valtuuksista.

*8 artikla***Vakavimmat rajoitukset**

Edellä 2 artiklassa vahvistettua poikkeusta ei sovelleta tutkimus- ja kehityssopimukseen, joiden tarkoituksena on suoraan tai välillisesti, yksinään tai yhdistettyinä sopimuspuolten määräysvallassa oleviin muihin tekijöihin, jokin seuraavista rajoituksista:

- a) rajoitus, joka koskee sopimuspuolten vapautta harjoittaa tutkimus- ja kehitystyötä itsenäisesti tai yhteistyössä kolmansien osapuolten kanssa
 - i) tutkimus- ja kehityssopimuksen alaan liittymättömällä alalla; tai
 - ii) yhteisen tai maksetun tutkimus- ja kehitystyön päättymisen jälkeen tutkimus- ja kehityssopimuksen alalla tai siihen liittyvällä alalla;
- b) tuotannon tai myynnin rajoittaminen, lukuun ottamatta
 - i) tuotantotavoitteiden asettamista, jos tulosten yhteinen hyödyntäminen käsittää sopimustuotteiden yhteistuotannon;
 - ii) myyntitavoitteiden asettamista, kun tulosten yhteinen hyödyntäminen;
 - 1) kattaa sopimustuotteiden yhteisen jakelun tai sopimusteknologioiden yhteisen lisensoinnin; ja
 - 2) toteutetaan yhteisen ryhmän, organisaation tai yrityksen tai yhteisesti nimetyn kolmannen osapuolen toimesta;
 - iii) käytäntöjä, joissa on kyse erikoistumisesta hyödyntämisen yhteydessä;
 - iv) rajoituksia, jotka koskevat sopimuspuolten vapautta tuottaa, myydä, luovuttaa tai lisensoida tuotteita, teknologioita tai prosesseja, jotka kilpailevat sopimustuotteiden tai sopimusteknologioiden kanssa sen ajanjakson aikana, jonka osalta sopimuspuolet ovat sopineet tulosten yhteisestä hyödyntämisestä;
- c) hintojen vahvistaminen myytäessä sopimustuotetta tai lisensoitaessa sopimusteknologioita kolmansille osapuolille lukuun ottamatta välittömiltä asiakkailta perittävien hintojen vahvistamista tai välittömiltä lisenssinsaaajilta perittävien lisenssimaksujen vahvistamista, jos tulosten yhteinen hyödyntäminen
 - i) kattaa sopimustuotteiden yhteisen jakelun tai sopimusteknologioiden yhteisen lisensoinnin; ja
 - ii) toteutetaan yhteisen ryhmän, organisaation tai yrityksen tai yhteisesti nimetyn kolmannen osapuolen toimesta;

- d) niiden alueiden tai asiakkaiden rajoittaminen, joille sopimuspuolet voivat passiivisesti myydä sopimustuotteita tai lisensoida sopimusteknologioita, lukuun ottamatta vaatimusta lisensoida tutkimus- ja kehitystyön tulokset yksinomaan toiselle sopimuspuolelle;
- e) vaatimus, joka rajoittaa sopimustuotteiden tai sopimusteknologioiden aktiivista myyntiä alueille tai asiakkaille, joita ei ole yksinoikeudellisesti osoitettu jollekin sopimuspuolista hyödyntämisen yhteydessä tapahtuvan erikoistumisen perusteella;
- f) vaatimus olla vastaamatta sellaisilta sopimuspuolten omille alueille sijoittautuneilta tai sopimuspuolten muulla tavoin hyödyntämisen yhteydessä tapahtuvan erikoistumisen perusteella jakamilta asiakkailta tulevaan kysyntään, jotka markkinoisivat sopimustuotteita muilla alueilla sisämarkkinoilla;
- g) vaatimus vaikeuttaa käyttäjien tai jälleenmyyjien mahdollisuuksia hankkia sopimustuotteita muilta jälleenmyyjiltä sisämarkkinoilla.

9 artikla

Poikkeuksen ulkopuolelle jätetyt rajoitukset

1. Edellä 2 artiklassa vahvistettua poikkeusta ei sovelleta tutkimus- ja kehityssopimuksiin sisältyviin seuraaviin velvoitteisiin:

a) velvoite olla riitauttamatta:

i) tutkimus- ja kehitystyön päättymisen jälkeen sellaisten teollis- ja tekijänoikeuksien pätevyyttä, jotka

1) ovat sopimuspuolten hallussa sisämarkkinoilla; ja

2) ovat kyseisen tutkimus- ja kehitystyön kannalta merkityksellisiä; tai

ii) tutkimus- ja kehityssopimuksen umpeuduttua sellaisten teollis- ja tekijänoikeuksien pätevyyttä, jotka

1) ovat sopimuspuolten hallussa sisämarkkinoilla; ja

2) suojaavat kyseisen tutkimus- ja kehitystyön tuloksia;

b) velvoite olla myöntämättä lisenssejä kolmansille osapuolille sopimustuotteiden tuottamiseksi tai sopimusteknologioiden soveltamiseksi, jollei sopimuksessa määrätä, että yksi tai useampi sopimuspuolista hyödyntää yhteisen tai maksetun tutkimus- ja kehitystyön tuloksia, ja hyödyntäminen tapahtuu sisämarkkinoilla suhteessa kolmansiin osapuoliin.

2. Edellä oleva 1 kohdan a alakohta ei rajoita mahdollisuutta määrätä tutkimus- ja kehityssopimuksen päättymisestä, jos sopimuspuoli riitauttaa 1 kohdan a alakohdan i ja ii alakohdassa tarkoitettujen teollis- ja tekijänoikeuksien pätevyyden.

3. Jos tutkimus- ja kehityssopimus sisältää jonkin tämän artiklan 1 kohdassa tarkoitetuista poikkeuksen ulkopuolelle jätetyistä rajoituksista, 2 artiklassa vahvistettua poikkeusta sovelletaan edelleen tutkimus- ja kehityssopimuksen muihin osiin edellyttäen, että poikkeuksen ulkopuolelle jätetyt rajoitukset voidaan erottaa muista osista ja että muut tämän asetuksen edellytykset täyttyvät.

10 artikla

Komission yksittäistapauksissa suorittama edun peruuttaminen

1. Komissio voi peruuttaa tässä asetuksessa vahvistetusta poikkeuksesta johtuvan edun asetuksen (EY) N:o 1/2003 29 artiklan 1 kohdan nojalla, jos se katsoo yksittäisessä tapauksessa, että tutkimus- ja kehityssopimuksella, johon sovelletaan tässä asetuksessa vahvistettua poikkeusta, on kuitenkin vaikutuksia, jotka ovat ristiriidassa perussopimuksen 101 artiklan 3 kohdan kanssa.

2. Komissio voi peruuttaa tässä asetuksessa vahvistetusta poikkeuksesta johtuvan edun asetuksen (EY) N:o 1/2003 29 artiklan 1 kohdan nojalla erityisesti, jos
- tutkimus- ja kehityssopimuksen olemassaolo rajoittaa huomattavasti kolmansien osapuolten mahdollisuuksia harjoittaa tutkimus- ja kehitystyötä sopimustuotteisiin tai sopimusteknologioihin liittyvillä aloilla;
 - tutkimus- ja kehityssopimuksen olemassaolo rajoittaa huomattavasti kolmansien osapuolten pääsyä merkityksellisille sopimustuotteiden tai sopimusteknologioiden markkinoille;
 - sopimuspuolet eivät hyödynnä yhteisen tai maksetun tutkimus- ja kehitystyön tuloksia suhteessa kolmansiin osapuoliin, ilman että tälle on olemassa mitään objektiivisesti perusteltavissa olevaa syytä;
 - sopimustuotteisiin tai sopimusteknologioihin ei sisämarkkinoilla tai niiden merkittäväällä osalla kohdistu tehokasta kilpailua; tai
 - tutkimus- ja kehityssopimuksen olemassaolo rajoittaisi merkittävästi innovointikilpailua tietyllä alalla.

11 artikla

Jäsenvaltion kilpailuviranomaisten yksittäistapauksissa suorittama edun peruuttaminen

Jäsenvaltion kilpailuviranomainen voi peruuttaa tässä asetuksessa vahvistetusta poikkeuksesta johtuvan edun, jos asetuksen (EY) N:o 1/2003 29 artiklan 2 kohdan mukaiset edellytykset täyttyvät.

12 artikla

Siirtymäkausi

Perussopimuksen 101 artiklan 1 kohdassa vahvistettua kieltoa ei sovelleta 1 päivän heinäkuuta 2023 ja 30 päivän kesäkuuta 2025 välisenä aikana sellaisiin sopimuksiin, jotka eivät täytä tässä asetuksessa vahvistetun poikkeuksen edellytyksiä, mutta jotka täyttävät asetuksessa (EU) N:o 1217/2010 vahvistetun poikkeuksen edellytykset ja ovat voimassa 30 päivänä kesäkuuta 2023.

13 artikla

Voimaantulo ja soveltaminen

Tämä asetus tulee voimaan 1 päivänä heinäkuuta 2023.

Sitä sovelletaan 30 päivään kesäkuuta 2035.

Tämä asetus on kaikilta osiltaan velvoittava, ja sitä sovelletaan sellaisenaan kaikissa jäsenvaltioissa.

Tehty Brysselissä 1 päivänä kesäkuuta 2023.

Komission puolesta
Puheenjohtaja
Ursula VON DER LEYEN